

1. Anton J. Pauli, *Veritas Christianae Religionis*, Halle, 1718.
2. ——— *diff. de Insigni Harmonia Fidei quae iustificat, et fidei, quatenus iustificare dicitur*, Halle, 1723.
3. Barth J. Joh. Henr. *diff. de Doct. in theologia Ignorantia*, Argentorati, 1717.
4. Baumgarten J. Sigism. *par. diff. de Limitibus in concilio anda Rationi Doctrinae revelata observandis*, Halle 1751.

5. Bettingen s. joh. / Positiones
de Mysterio S. Trinitatis,
Erfordie 1629.
6. ———— Diff. de Duplici
natura Christi, Erfordie
1629.
7. Precht s. joh. Reinh. / Diff. II.
de Remissione fratris Cesi ad
Ecclesiam per Christum facta,
Argentorati, 1716.
8. Breithaupt s. joach. just. /
Diff. de Notis Candidatorum
Ministerij Ecclesiastici, Hala
1697.
9. Budder s. joh. franc. / de
temperamentis Hominum,
jend, 1704.
10. ———— Oquestio, an
naturali Homines polleant
vaticinandi Facultate,
jend, 1698.
11. ———— Judicium Martini
Lutheri de Ecclesia Romana
expensum, jend, 1717.

12. Chemnitz s. Mart. s. Diff. de
Sponsalibus, jena, 1669.
13. Fecht s. Joh. s. Diff. de Visi-
tatione domestica ab Ecclesia
Ministro instituenda, Rostochij
1708.
14. Finhaber s. Frid. Jac. s. Diff.
de Methodo demonstrandi Ma-
thematica ad Res theologicas
non applicanda, Wittenbergo
1715.
15. Franzius s. Wolff. s. Oratio
cur Dominus noster Jesus
Christus sit vocatus Emmanuel
Wittenbergo, 1598.
16. ————— Diff. XII ex Deuterio,
nomio, Wittenbergo, 1608.
17. Gerner s. Salam. s. Diff. de
Reliquijs Ecclesie Romane,
Wittenbergo, 1597. quas
Calviniani retinent, Witten-
bergo, 1597.
18. ————— Diff. Papiami
Calvinianorum practici,
Wittenbergo, 1597.

19. Goetz J. Georgy Henricus diff.
de Annuntiatione iudicij ex-
tremi a Christo exercendi,
Lubece, 1713.
20. Gregorij J. Frid. Cruijff diff. II
de Temperamentis Scriptorum
Novi Testamenti, Lipsie, 1710.
21. Hardtschmidt J. Joh. Nic. diff.
II. de Conventiculis
Argentorati, 1705.
22. Havighorst J. Joh. diff. de
Paschate, Bremo, 1717.
23. Heilbronner J. phil. diff.
de Erroribus Pontificio-
rum circa Doctrinam de
Ecclesia, Lauingæ, 1595.
24. Henckel J. Georgy Joh. diff.
de usu Librorum
Apocryphorum. V. T. in
novo Testamento, Halle
1711.

25. Henningij / Joh. / Diff. quae
in Ministerio hoc recandita
latent, Erfordia
26. Roeber / Pauli / Diff. de
Potestate Romani Episcopi
Witteberga, 1628.
27. Hildebrandt / Joach. / Diff.
de Ritibus Sacris, Helmstädt,
8j, 1655.
28. Klaußing / Henr. / Diff. de
Methodo demonstrandi Ma-
thematica in Theologia non
non applicanda, Witteberga
1715
29. Knebel / Joh. Chr. / Diff.
de Anno et Die Nati-
vitatís Christi, Magdeburg
1722.
30. Leyser / Polycr. / Diff. de
noviter adornanda Novi Testamen-
ti Graeci Editione, Helmstädt,
1723.

I. N. 7.

7 a

EXERCITATIO THEOLOGICA
DE
REMISSIONE
FRATRIS LÆSI AD
ECCLESIAM PER CHRIS-
TUM FACTA,

Matth. XIX. v. 17.

Cujus

PENSUM PRIUS

DIVINO FAVENTE NUMINE
P R Æ S I D E

VIRO *Maxime Reverendo, Amplissimo*
atque Excellentissimo

DN. JOH. REINARTO
BRECHTIO,

SS. Theol. Doctore, ejusdem Prof. Publ. Ordinario
longe Celeberrimo, Ecclesiaste Libero Meritissimo, atque
p. t. Speſtabili Facult. Theol. DECANO,

DN. Patrono, Fautore ac Præceptore ſuo omni pietatis
cultu in æternam devenerando, colendo.

PUBLICO Examini ſubjiciet

M. JACOBUS SCHWEIKARDUS,

Argentoratensis.

Die 17. Aprilis A. M. DCC. XVI. Horis locoꝝ, conſuetis.

ARGENTORATI, LITERIS JOHANNIS PASTORII.

ILLUSTRI COLLEGIO
DOMINORUM
PRÆFECTORUM
LIBERALITATIS
OTTONIANÆ
VIRIS

MAGNIFICIS, NOBILISSIMIS, PRU-
DENTISSIMIS, MAXIME REVEREN-
DO, AMPLISSIMIS, CONSULTISSIMIS,
EXPERIENTISSIMO ATQVE
EXCELLENTISSIMIS,

*DNN. Mecenatibus ac Evergetis suis Summis,
nullo non pietatis atque observantiæ genere ad cineres
usque colendis*

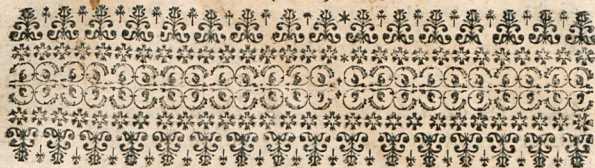
PRIMITIAS HASCE THEOLOGICAS

In ulteriorem sui suorumque studiorum commenda-
tionem humillima devotaque mente
offert

TANTORUM NOMINUM

æternus Cultor

M. JACOBUS SCHWEIKARDUS, Argent.
Respondens.

A. Ω
DISPUTATIONIS THEOLOGICÆ
in *Matth. XIII. 17.*

D E
REMISSIONE AD EC-
CLESIAM PER CHRISTUM
FACTA.

PRÆLOQVIUM.

Ecclesiæ Christianæ in his terris summam necessitatem toties jam olim confessi sunt *pj Veteres*, quoties verissimam ipsam ac sanctissimam omnium vere in Christum credentium *Matrem*, extra cujus gremium nulli mortalium gratia apud Deum Patrem, Salusque aeterna contingat, appellare consueverunt. Instar omnium esse potest *Beatissimus Hipponensium Præsul, D. AUGUSTINUS*, cui hæc Ecclesiæ cognominatio quam solenniissima fuit. *Fidelibus omnibus*, inquit ille T. II. Opp. Epist. XXXIIX. *Pater Deus est, & Mater Ecclesia*; & paucis interjectis, *eosdem parentes aeternos Deum & Ecclesiam agnoscere ait; quos & securos esse jubet T. VII. L. III.*

A tra

tra literas Petil. C. IX. quod Deum Patrem, & ejus
Ecclesiam Matrem babeant, in qua scilicet non ex qua
 ab illo geniti sint. *Hæc* Ipsi, juxta T. X. Serm.
 CCLIII. *omnium credentium Mater est, quæ natos à*
morte regenerat ad salutem; divinitus scilicet con-
stituta à Spiritu S. T. III. de Gen. ad Lit. C. I.
unde & Mater spiritualis Ipsi audit Epist.
 CLXIX. *extra quam neminem vivificat Spir. S.*
ut non habeant Spiritum S. qui sunt extra Eccle-
siam. T. II. Epist. L. nec possit habere Deum Patrem,
qui Ecclesiam non habet Matrem. T. IX. L. IV. de
Symbolis ad Catech. C. X. & quisquis ab hac Cath-
olica Ecclesia fuerit separatus, quantumlibet lauda-
biliter se vivere existimet, hoc solo scelere, quod à Chri-
sti unitate disjunctus est, non habiturus sit vitam, sed
ira Dei mansura sit super eum. Epist. CLII. Hinc &
 T. III. Lib. de Fide ad Petrum Diac. C. XXXVI.
 & seq. *extra Ecclesiam neminem salvari posse, simpli-*
citer asserit. Hanc autem salutem Ecclesiam fidelibus
conferre per Baptismum, idem Auctor est in Epist.
 CCIII. *& per verbum Evangelij de Christo, tanquam*
iac illud, quod Apostolus Paulus parvulis se potum de-
disse prædicavit. T. I. L. de quantitat. animæ C.
 XXXIII. *Ipsissima hæc Spir. S. disciplina est.*
Quam enim Matrem fecundam fore vaticinatus est
sanctissimus Propheta Esaias C. LIV. I. Ecclesiam
scilicet N. T. illam Matrem omnium nostrum deprædi-
cat D. Apostolus Paulus Gal. IV. 26. seq. Quum
autem & Babylonij Mysticæ nomen Matris tri-
buatur Apoc. XVII. 5. quin imo Ecclesia ipsa,
mater quondam vera, in novercam & adulteram
degenerare, ac nihilominus Matris veræ nomen
 pro-

profiteri possit, quemadmodum illud in Ecclesia
 Israëlitica V. T. factum, per Prophetam Hoseam
 C. II. 2. sq. querulatur JEHOVAH sponfus Ec-
 clesie unicus, eamque cum filiis à complexu suo se ab-
 jecturum v. 3. & 4. minatur; ideo nec hac in re tem-
 perare sibi voluit D. pater, quin, qualem esse vel
 non esse oporteat Ecclesiam, si veræ Matris no-
 mine digna esse velit, depingeret: *Ecclesiam enim*
 T. VI. de sancta virginitate C. II. *vocat & virgi-
 nem & Matrem; virginem, propter integritatem;*
Matrem, quia spiritualiter membra capitis sui parit.
 Et concione ad Catechumenos adversus Judæos,
 Paganos & Arianos C. XXII. p. 68. *Ecclesia, in-
 quit, est mater vera, pia mater & casta, intrinsecus*
*sui viri dignitate ornata, non forinsecus mendacio fallen-
 te turpiter colorata: non nos ab ista matre & nomen*
*confictum seducat alienum, non nos Ecclesie species alie-
 na decipiat. Sponsa non est, quæ virum suum non cogno-
 scit: turpis est, quæ tanti viri speciem suis sermonibus*
fuscare contendit. T. vero I. L. I. de Moribus Ecclesie
 Cath. C. XXX. alloquitur Ecclesiam Christianam,
 tanquam Matrem Christianorum verissimam, & inter
 virtutes ipsius numerat, quod nullam nobis adorandam
 creaturam inducat, cui servire jubeamur. Hac me-
 ditanti, & simul conferenti dictum Christi Matth.
 XII. 17. discipulos suos ad Ecclesiam, tanquam
 Matrem, remittentis, commodum intercesserunt
 præcellentes Juvenes, DN. M. JACOBUS SCHWEI-
 KARDUS, & DN. M. JOHANNES GEORGIUS KAL-
 LENBERGIUS, ambo Argentoratenses, ambo SS.
 Theologiæ Cultores perindustrii; qui cum in lau-
 datissimo, quod heic Argentorati est, & cujus ipsi

Alumni non indigni sunt, Collegio Wilhelmitano, in quo provida Illustrium Ephorum cura non inanes fuci, sed pij & egregij juvenes in emolumentum Ecclesiæ orthodoxæ & spem futuri seculi solcite nutriuntur, jam ab aliquot annis studio Theologico, ejusque singulis partibus, operam haud superficialiam locassent, me compellaverunt, ut materiam aliquam Ipsis Theologicam subministrarem, qua de in publica Panegyri cum commilitonibus sermones miscere, & Nutriciis Ecclesiæ specimen aliquod comparatæ sibi Eruditionis Theologicæ exhibere possent. Quare, ut ejus potissimum dicti meditationem qualemcunque, tanquam non inutilem aut incongruam futuram, in se susciperent, auctor suam forque fui; quam Tuis jam oculis subjectam, B. L. ut æqua benignaque censura digneris, est quod etiam atque etiam rogatum Te cupimus. Deus T. O. M. Gratia Spir. S. nobis assistat, ut ea meditemur, quæ Sanctissimo Ipsius Nomini gloriosa, & Ecclesiæ Christianæ, verissimæ Matri nostræ, salutaria sint, per Dominum nostrum JESUM CHRISTUM. Amen.

§. I.

CUm Locus Dissertationi nostræ præfixus, judice *Rob. Bellarmino* T. II. Controv. L. I. de Concil. C. XIIX. §. Nos ergo &c. varias admittat explicationes; scil. de facto, non de jure; hoc enim, ut aliorum S. Scripturæ Textuum, ita & hujus ex sententia dicentis unicus tantummodo sensus est, isque literalis, non diffidente *Alphonso Toftato*, Quæst. 57. in C. II. Matth. & ad C. XV. Quæst. 28. ideo ut officio fidelis Interpretis rite fungamur, prius de vero atque

atque genuino dicti sensu & Exegeti solliciti erimus, quam Conclusiones exinde deducamus, vel ab aliis deductas examinemus. Ut autem iusto bonoque ordine in Explicatione hujus dicti versetur, præmittemus ante omnia Ipsum Textum Originalem cum quibusdam Versionibus.

Habent autem Verba Christi apud Matthæum C. XLIX. v. 17. juxta fontes ita:

Ἐὰν δὲ παρακλήσῃ αὐτοὺς, εἰπὲ τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακλήσῃ, ἔγω σοι ὡσαύτως ὁ ἔθνηος καὶ ὁ τελώνης.

In editionibus Matthæi Hebraicis, quæ Lutetiæ Parisiorum diversis annis primum A. 1557. per Johannem Quinquarborem, postea A. 1555. per Johannem Tilium prodire, priorique quidem punctis ornata sic legitur:

וְאִם לֹא יִשְׁמַע אֹתָם אָמַר לְמַקְהֵל: וְאִם יִמְאָן לִשְׁמוֹעַ אֶת הַמַּקְהֵל יְהוּ לֶךְ כְּמוֹ גּוֹי וּבַעַל עֵבְרָה:

à qua posterior punctis destituta paululum recedit h. m.

וְאִם לֹא יִשְׁמַע אֹתָם בְּקֹהֵל אָמַר לוֹ וְאִם יִמְאָן לִשְׁמוֹעַ בְּקֹהֵל יְהוּ לֶךְ כְּמוֹ גּוֹי וּבַעַל הָעֵבְרָה:

Cui subjecta versio ita habet: quod si non audierit eos, in cætu dic ei. Si autem renuat ecclesiam audire, sit tibi sicut ethnicus & transgressor.

Utraque ab Editione Munsteriana dissentit: utra harum sit authentica? aut, an Munsteri? aut alia quædam sit authentica? aut an Matthæus unquam Hebraice suum Evangelium scripserit? operose non discutimus; acquiescimus potius iudicio B. D. Glaffii Philol. S. L. I. Tr. IV. Sect. II. Can. I. Dub. I.

§. II.

Versio Syriaca peculiare quid non habet, nisi quod ܡܟܟܢܐ publicanus præponat ܡܢ ܢܦܠܝܢܐ quod profanum, ethnicum, extra Ecclesiæ gremium viventem significat. Unde & Gutbirij Versio habet: Si autem etiam hos non au-

dierit, dic Ecclesiæ: Si vero Ecclesiam etiam non audierit, sit tibi sicut publicanus & sicut ethnicus.

Vulgata: Quod si non audierit eos, dic Ecclesiæ: Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi velut Ethnicus & Publicanus.

Vatablus: Quod si non audierit eos, dic Ecclesiæ: quod si Ecclesiam non audierit, sit tibi velut Ethnicus & publicanus. De iis, quæ in notis adiecit, deinde videbimus, quando ad vocum explicationem veniemus.

Pagninus: Quod si neglexerit audire eos, dic Ecclesiæ: quod si Ecclesiam audire neglexerit, sit tibi velut quivis Ethnicus, & quivis publicanus.

Ariamontanus: Si autem neglexerit eos, dic Ecclesiæ: Si autem & Ecclesiam neglexerit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.

Hafenrefferus: Quod si non audierit eos, dic Ecclesiæ, quod si & Ecclesiam non audierit, sit tibi velut Ethnicus & Publicanus.

Erasmus Schmidius: Quod si vero neglexerit audire eos, indica Ecclesiæ. Quod si vero nec Ecclesiam audire dignetur; sit tibi velut aliquis, qui est Ethnicus, & qui est Publicanus.

Sebast. Schmidius: Quod si non audierit eos, dic Ecclesiæ: si vero etiam Ecclesiam non audierit: esto tibi sicut Ethnicus & Publicanus.

D. Lutherus: Höret er die nicht/ so sage es der Gemeinde: Höret er die Gemeinde nicht/ so halte ihn als einen Heyden und Zöllner.

Eccius: Höret er die nit/ so sage es der Kirchen: Höret er die Kirche nit/ so halte ihn als ain Haiden und Publicanen.

Johann Heinrich Reits: Und wann er denselben ungehorsam sein wird / so sage es der Gemeinde / (in subjecto alterisco: der herauß (auß der Welt) beruffenen Versammlung) wann er aber der Gemeinde ungehorsam sein wird / so soll er dir sein gleich wie der Heid und der Zöllner. In qua po-

postrema præter necessitatem pro indefinito *Ein* substituitur definitum *Der*.

§. III.

Titulo præscriptimus Argumentum Textus, quod est Remissio (offensarum inter Christianos ortarum) ad Ecclesiam à Christo facta. In quo argumento explicando consideranda veniunt I. Quis remittat? II. Quem remittat? III. Quid remittat? IV. Quo remittat? V. In quem finem remittat? Quibus VI. loco subjungendus dicti sensus, & tandem VII. Confectaria quædam ex eodem deduci solita examinanda erunt.

§. IV.

Quæ sit I. persona Remittens, haud longa indagine cognoscitur; CHRISTUM enim, Filium Dei & Dominum nostrum esse ex *ψ. 3.* Capitis hujus manifestum est; quo D. Matthæus Ipsum proprio suo nomine JESU appellatum *εἰπὼν* dixisse i. e. responsionem ad quæstionem illam ambitionis plenam de primatu in Ecclesia, inter discipulos agitatum, exorsum esse ait. A quo *ψ. 3.* continuo fluxu usque ad verba Textus propositi eidem Matthæo sermo Dominicus decurrit. Quamvis enim apud Marcum C. IX. v. 38. Johannes cursum orationis Dominicæ interpellatione quadam impederit, nihil tamen aliud ea effectum fuit, nisi quod interpolito brevi responso sermonem semel ceptum reassumeret Salvator optimus, telamque orationis pertexeret. Spectandus autem hic non immerito nobis videtur Christus, ut in officio suo prophetico constitutus, tanquam Doctor Ecclesiæ suæ summus, penes quem summa, eaque absoluta, independens, adeoque incommunicabilis alteri, in Ecclesia docendi autoritas est, *λέγω ὑμῖν*, inquit, *ψ. 18.* quem jam olim illustri Mosis vaticinio commendatum Devt. XIX. 15. seq. Vox Patris cælestis ad Jordanem universo mundo audientium designavit Matth. III. v. 17. Cujus verbum omnium in Ecclesia, (quæ sponsa Ipsi est, ad unius Ipsius vocem audiendam adstricta Pf. XLV. v. 11.) & dicendorum & faciendorum unica norma est Devt. XIX. v. 19. Joh. IIX. v. 31. à
cujus

cujus auctoritate, quicquid in Ecclesia auctoritatis est, unica dependet; perfectissimus, perfectione non solum doctrinæ, sanctificæ, solatificæ, salutiferæ Joh. XIV. v. 6. perfectissime in S. Literis revelatæ. Joh. XX. v. 31. ut neque additionem neque detractionem patiatur. Apoc. XXII. v. 18. 19. nec solum exempli A&I. I. 1. Sed & præsentia, promissa omnibus iis, qui in nomine ipsius congregati sunt, hoc ipso Matthæi capite v. 20. Ipse enim est Filius ille hominis, qui ambulat in medio candelabrorum aureorum, Apoc. I. 13. h. e. particularium Ecclesiarum in orbe dispersarum, & in manu sua habet stellas, h. e. non tantum Doctores, sed etiam veros fideles, qui in medio perveræ & pravæ nationis lucent tanquam luminaria in mundo; Interprete Harm. Evang. Chemnitio-Lyfer. C. XCII. p. 1010. b. Sapientissimus, qui varia discipulorum ingenia, præcipue autem ambitionem, rixarum & contentionum errorumque omnium matrem, probe perspexerat; unde cum discordiarum in Ecclesia osor maximus, boni vero ordinis sitientissimus esset, mature illis inderi, huic consulere, modumque præscribere, & salutaribus suis doctrinis præcipue quidem Apostolos, eorumque in docendi munere successores, non tamen eos solos, sed & quoslibet Ecclesiæ cives, imo universam Ecclesiam de Oeconomia Ecclesiastica rite instituenda & servanda instruere decreverat; à cujus etiam ore suavissimo omnes Ipsius discipuli cupidissimi pendebant.

§. V.

Differendum hic aliquid erit de Occasione, qua motus ad hanc disciplinæ Ecclesiasticæ Regulam Discipulis suis inculcandam descendit sapientissimus Magister. Nimirum, quod ex initio C. XIII. clarum est, illaudabilis ambitionis vitium, quod Apostolorum animos totos occupabat, exempturus iis, tanquam quod futuros gentium Doctores minime omnium deceret, pulcherrimam veræ humilitatis virtutem, sub viva Idea producti in medium pueri commendaverat, contraque scandala quæcunque, quæ vel professioni fidei ipsorum, vel praxi genuinæ pietatis à perverso mundigenio, aut

aut propriæ corruptæ carnis illecebris objici poterant, non solum ipsos, sed & omnes, qui discipulorum suorum choro adscribi cupiunt, *ψ. 6.* & seqq. gravissimis argumentis communiverat. Quum vero ex tot tantisque scandalis infinitas quoque offensas inter ipsa Ecclesiæ membra, & in universo Ecclesiæ gremio nascituras, & hinc Quæstionem illam practicam, quæ remedia utrisque tollendis adhibere conveniat? in animis discipulorum vel suborituram, vel, quod ex subsequenti Petri interrogatione augurari licet, jam subortam animadverteret, nec hac in re ipsorum desideriiis deesse voluerat. Gravi igitur sermone *ψ. 15.* de methodo & correctionis & reconciliationis fraternæ instituto, eleganti usus gradatione, jam duos priores istius Gradus, eosque privatos exposuerat, nec ulterius quid restabat, quam ut reliquos duos superiores gradus, quibus disciplina Ecclesiastica describeretur, adjiceret, methodumque fructuose utrobique observandam præscriberet; id quod & *ψ. 17.* egregie præstitit.

§. VI.

Scopus itaque, prout ex modo dictis elucet, verbis hinc Christo præfixus, Informatorius est. Volebat enim Dominus Auditores suos instruere, quid facere ipsos oporteat, si frater scandalis suis fratrem offendens, neque privatis, blandis licet, fratris læsi monitis, aut etiam precibus & obtestationibus patulas præbere aures, neque amicæ arbitratorum præsentium interpellationi morem gerere velit, sed susque deque habitis cunctis salutaribus castigacionibus, viis suis malis præfractus insistat, impiisque suis sive dictis sive factis lacessere animum fratrum pergat. Nempe non statim omnino abjiciendum, aut orco devovendum, aut etiam ad ultionem illatarum injuriarum de ipso sumendam progrediendum esse; sed quemadmodum in Ecclesia, quæ est domus Dei *1. Tim. III. 15.* *ὁς ἐκ θεοῦ ἀνατασάσκεις* *ἑδὲς, ἀλλ' ἐπιβίης,* *1. Cor. XIV. 33.* omnia decenter & secundum ordinem fieri decet, leniorem denuo viam ad fraternam reconciliationem ineundam, remque omnem examini atque judicio Ecclesiæ esse subjiciendam, cujus interventu fratrem peccantem vel

B

lucren-

luerentur, vel à fraterno consortio removeant. Id quod succincte complexus est *D. Chryssostomus*, Tom. II. Opp. Homil. II. ad hæc verba in hunc modum commentatus : *Quid autem facere debeas, si non persuadeatur, subdit, (scil. Christus) si autem te non audierit, adhibe tecum unum vel duos &c.*

§. VII.

Quem autem II. Dominus hoc suo sermone instruat, eumque ad Ecclesiam remittat, jam disquirendum est. Si ipsam orationis formam externam intuearis, videri poterit, certum aliquod hic individuum insinuari, quod in observandis fraternæ correptionis gradibus erudiendum sibi sumpsit Magnus noster Propheta. Plurali enim numero, quo in anteced. usus erat, protinus in singularem converso ψ . 15. sic auspicatur : *ἐάν τις ἀμαρτήσῃ εἰς σέ ὁ ἀδελφός σου, ὑπάγε &c.* Si vero peccaverit in Te frater Tuus, abi &c. & in nostro versu inquit, *εἰπέ, dic, ἔσω σοί, sit tibi.* Et sane si Marci Cap. IX. v. 38. conferamus, Johanni potissimum hoc à Christo dictum esse putabimus, qui occupato à quodam proprio ausu sine vocatione prædicationis Evangelicæ munere offensum se profitebatur, adeoque correptionem severiorem, pleniori- que in rite administrando officio suo Apostolico informationem meruisse censi poterat : sed nec Petrum ab hoc sermone Domini excludi debere ex seqq. apparet, siquidem ille verba hæc Magistri sui ad se quoque pertinere ratus v. 21. quæstionem de numero reconciliationis fraternæ Domino proposuerat, unde & ad ipsum speciatim sermonem hunc Dominicum factum fuisse existimat *D. August. T. X. serm. XV. in Matth. Quin imo non ad unum vel duo Apostolici collegij membra, sed ad plura, imo ad omnia directam fuisse concionem Christi, tum ex libera illa modo singularis, modo pluralis numeri usurpatione inde à ψ . 13. ad ψ . 18. tum ex collatione Matth. XII. v. 1. cum Marc. IX. v. 33. & 35. clarum est, ubi cum jam domi esset Jesus, & confedisset, vocasse τὸς δώδεκα, duodecim scil. Apostolos, & illorum sermocinationes, quas in via instituerant, sub examen revocasse memoratur. Utrum vero ad solum Collegium Apostoli-*

colicum restringendum sit hoc Christi de observandis in Ecclesia gradibus fraternæ correptionis mandatum, adeoque speciale sit solis Apostolis, vel eorum in officio docendi, vel in Ecclesia præsidendi successoribus dictatum sit? quam Ligfooti sententiam fuisse autumat B. Calovius *Bibl. Illustr.* in h. l. p. 349. a. an privatos tantum? an vero simul omnes, qui Apostolorum præconio ad fidem in Christum convertendi, & ad Ecclesiam Christi aggregandi erant, i. e. omnes Christianos, sive omnia Christianæ Ecclesiæ membra concernat? quæri potest. Posterius utique asserendum est. Ei enim hic à Christo præceptum datur, qui fratrem habet, à quo offendi potest, & cujus reductionem ad saniores mentem, animæque ejusdem lucrum per salutare admonitiones ex fraternæ charitatis vinculo quærere ipsum oportet. At talis est quilibet Christianus. Hi enim per fidem in Christum ejusdem corpori mystico, i. e. Ecclesiæ inserti, unum Patrem habent in cælis, Patrem videlicet Domini ac Fratris nostri, JESU CHRISTI, à quo in filios æquali jure adoptati, & per Baptismum regeniti sunt ad eandem hæreditatem cœlestem *I. Petr. I. 3. 4.* adeoque fratres inter se sunt; fratres, inquam, non natura, sed gratia; non naturali generatione, sed spiritali regeneratione; fratres, uno eodemque Spiritu donati, uno eodemque cibo & potu spiritali pasti potique; fratres, unius ejusdemque fidei speique consortes; & jam ante quidem jure naturæ, uti bene observat *Cornelius à Lapide, Comment. in h. l.* sed novo nunc sanctiorique Christiani nominis vinculo ad mutuæ fraternitatis sinceræ officia sibi invicem præstanda obstricti: Eleganter, ut solet, rem exprimit, *Harm. Evang. Chemnitio-Lyser. C. XCII. p. m. 1005. de fratribus,* inquit, *Ipsi (Christo) sermo, qui quidem ejusdem sunt fidei & Ecclesiæ membra. Quid enim illi, qui foris sunt, ad nos? Nam eos, qui foris sunt, Deus judicabit I. Cor. V. 12. Nihil hic dicitur, quod non ex æquo ad omnes pertineat Christianos. Quod suo quoque suffragio confirmat Bellarm. T. I. Controv. L. II. de Rom. Pont. C. XII. circa finem: quæ, inquit, Petro dicuntur, ut uni ex fidelibus, certe omnibus*

fidelibus dicta intelliguntur, ut Matth. 18. Si peccaverit &c. Quod si tamen hæc Salvatoris doctrina communiter omnibus Christianis observanda venit, quin eadem eminentiori gradu in eos, qui in Ecclesia docendi alios munere funguntur, competat, nemini ambiguum esse confido, qui præter ea, quæ supra de Apostolis dicta fuere, praxin quoque Apostolicam consideraverit, Pauli inprimis, qui cum gravibus monitis Titum suum, quomodo erga scandala Ecclesiæ quævis doctrinæ & morum in Ecclesiam irrepentia, gerere se debeat, instruxerat Tit. III. v. 10. tum proprio exemplo, quod cujusvis fidelis Ecclesiæ Ministri in casu disciplinæ Ecclesiasticæ officium sit I. Corinth. V. 1. seqq. dilucidè commonstravit.

§. VIII.

Quæ vero III. Causa sit & materia, qua de ad Ecclesiam referre jubentur discipuli? quæ controversia, quam vel componendam vel dijudicandam ad Ecclesiam remittit Salvator noster? vel brevius: quid sit illud, quod ex præcepto Domini Ecclesiæ dicendum vel indicandum? multum hic inter se variant Interpretes. Ex iis autem, quæ jam superius §. 5. tradita sunt, certum est, tertium hic describi gradum, in casu offensionis & ordine correctionis fraternæ servandum, qui publicus est, cum priores sint magis privati, & omnino præcedere debeant, ut scilicet, qui noluit audire monentem nec testes, deferatur ad Ecclesiam, iudicio Cornelij à Lapide in *Comm. super h. l.* Non itaque leviores proximi peccantis navi, aut lapsus humanæ infirmitatis hic intelliguntur. *Sunt enim* (uti optime monet sapius laudata Harmonia Chemnit. l. c.) *quædam vitia hominum quasi naturalia, nec magni momenti: ibi non necesse est, ut semper querele ingeminentur. Quædam silentio sunt involvenda & pallio charitatis contegenda, juxta vulgare dictum: Amici vitia noveris, non oderis. Pueriles enim offensa, & humanæ infirmitates in hunc censum venire non videntur. Sed, uti pergit ibidem Vir πολ- λὼν ἀντιῆσι ἀλλοτρίων, ἀμαρτυροῦσε, talia peccata, dicta vel facta, quibus vel honor Dei, vel dilectio proximi leditur, & in qui-*
bus

bus homo perire possit, nisi corrigeretur. Res tota, injuria sive realis sive verbalis, inquit Hunn. in h. l. Talia, inquam, *ἀμαρτήματα*, quæ quanquam, prout ex addita *ψ. 15.* ad verbum *ἀμαρτήσῃ* phrasi *εἰς σὲ*, in te, manifestum est, speciatim ad offensas privatas, quæ singulis inferuntur, & quarum remissio in nostra potestate est, *vid. Gerhard. Annot. possib. pag. 794.* restringuntur, non tamen tam illatas modo, & forsan *ἢντι ἀποκαθήσειας* sine certo proposito aut animo injuriandi vel offendendi, sed jam magis radicatae, *ἢν ἀποκαθήσειας* continuatas, insanabiliter pertinaces, uti *D. Chrysostomus* exponit in brevi enarratione sup. *Matth.* nullo admonitionum genere corrigibiles injurias, magnoque cum scandalo conjunctas designant. Et hac quidem ratione objectum hujus à Christo discipulis commendatæ remissionis ad Ecclesiam exponit *Seb. Barradius Comment. in Concord. & Hist. Evang. T. II. L. X. C. XXXV. p. 727. seq.* Postquam enim ex Patrum interpretationibus ostendisset, per peccata illa intelligendas esse offensas & læsiones privatas, quarum correptiones partim privatim & solitarie, partim in præsentia testium seu audientium, seu simul etiam monentium instituendæ sunt, si tales admonitiones & correptiones susque deque habeantur, subjicit, *tales offensas, quin & contemptum talium, Ecclesie esse indicandum.*

§. IX.

Num vero de Solis privatis injuriis referendum est ad Ecclesiam? ita quidem videtur *Augustino Marlorato* in h. l. & *Johanni Ligfooto* *Hor. Hebr. pag. 394.* *Christus*, inquam, *non præscribit de omni peccante, sed de peculiariter peccante in fratrem, ac peculiariter docet quid agendum sit fratri læso; nec tam agitur de censura peccantis, quam de vindicatione corripientis, de qua testes docere debebant, & correptione fraterna corripientem officio suo defunctum esse. Unde cum & admonitioni testium à peccante non sit auscultatum, ad Ecclesiam referri debet, ut omnibus innotescat, corripientem munere suo functum ac animam suam liberasse. Apud Judæos enim usitatissimum fuisse, ait, obstinatos in hac vel illa perversitate post in-*

Aultam admonitionem publico praesonio in Synagoga notare ac infamiam eis inurere. Nec omnino abluunt ab hac sententia quidam Nostratum, non hic agi de doctrina fidei & verbo praedicato ejusque comminationibus & promissionibus, de causis Religionis, de cultu novo, de Scripturae Interpretatione, aut omnibus promiscue controversiis, sed de vitio & disciplina morum, de privatis tantum offensis, deque fraterna earundem correptione, & si haec non successerit, de censuris Ecclesiasticis, asserentium: nec inania sunt ipsorum argumenta, vid. *Hunn. de V. D. L. III. C. V. Heilbronner. B. P. Art. XV. C. XIX. pag. 536. Gerbard. L. de Eccles. §. 119. Schertzer. Anti-B. Diss. II. p. 143. & Diss. V. pag. 323.* Sed & *D. Hieronymus Comment. in Matth.* ab hac peccatorum classe excludit peccata in Deum: *Si autem, iniquiens, in Deum quis peccaverit, non est nostris arbitrij.*

§. X.

Secus sentiunt *Maldonatus*, qui, *Comm. in 1. 15.* postquam aliorum sententias, & speciatim *Origenis* de solis venialibus sive contra nos, sive contra Deum factis; *Hilarii*, *Chryostomi*, *Hieronymi*, *Ambrosii*, *Augustini*, *Theophylacti*, *Euthymii*, de mortalibus, sed de his tantum, quae contra nos, non de iis, quae contra Deum fiunt, interpretantium, recitasset: *Credo*, subjicit, *ego, de omni peccatorum genere sive contra nos, sive contra Deum agi: addita ratione spectandum enim est Christi consilium, ut peccantem non acerbe accusemus, sed benigne corrigamus &c.* Et post pauca: *tamen ex una peccatorum specie totum genus intelligendum est, nisi si quid aliunde obstat, quo minus fraterna correctio sit adhibenda: quibus digitum intendit ad ea, quae paulo ante dixerat; videri ejusmodi esse, ut non sit, qui peccat, privatim corrigendus.* Itemque *Cornelius à Lapide*, in h. l. p. 346. §. *Dices*, ergo solum &c. & *Bellarm. T. I. Controv. L. III. de V. D. C. V. §. 2.* *Hugo Grotius*, quanquam proprie hoc de delictis, quae imbecillitati humanae ex ira, invidia, habendi cupidine solent obrepere, quaeque ad alterius injuriam pertinent, agi fateatur; tamen in sequentibus simul meminisse nos

nos vult, morem esse divinae legis in facti specie nobilissima indicare, quid in rebus aliis, servata tamen proportionis æquitate, sequendum sit. Cui eatenus utrobique subscribit B. D. Calov. *Bibl. Illustr. N. T. h. l.* ut haud diffiteatur, à majori etiam intelligenda illa de injuriis esse, quæ simul in totam Ecclesiam, & in Deum, qualis est hæresis, ut nempe talia deferantur ad Ecclesiam. Unde B. noster D. Dambauerus, cum *Anti-Christof. Sect. II. Art. VII. p. 725.* Objectum censuræ Ecclesiasticæ exponere vellet; *Habet, inquit, hæc ferula, ut ita dicam, Ecclesiastica, pro objecto delicta non quævis, nedum errores mentis, ubi κατὰ τὸν νόμον potius Gal. VI. 1. quam ἀπὸ τοῦ νόμου opus; sed atrocia, quorum etiam gentes pudeat 1. Cor. V. 1. pertinacia, post unam alteramve correctionem continuata Matth. XIX. 16. 17. Scandalosa: ideo τὸ εἶς ἐστὶ, ibid. ψ. 15. non de privatis solum delictis, sed quæ εἶς ἐστὶ, coram te cum publico scandalo facta sunt interpretamur, denique è sufficienti convictione notoria. Conf. Hodof. Phæn. II. pag. 160. & Lactis Catech. T. X. p. 295. seq. Gerh. L. de Ministr. §. 286. qui phrasin Græcam εἶς ἐστὶ etiam reddi posse notat apud te, coram te, sive te conscio, ut in genere Christus loqui intelligatur de quibusvis delictis proximo conscio admittis. Paria habet Heideggerus *Corp. Theol. Christ. Tom. Post. p. 602. Proprium censuræ hujus (scil. Ecclesiasticæ) objectum quodvis scandalum fratri datum, quo ille ad ruinam edificari potest, est.* Distinguit tamen inter scandala manifesta & publica, & inter occulta & privata. Illa huc proprie pertinere judicat, hæc tum demum, quando contumacia accedit, & adversus Deum & Ecclesiam rebellio spectatur. Eodem digitum intendit Vatablus in annot. adjectis, si te presente, & vidente aliquod scelus admiserit, & ita te offenderit. De publica tamen etiam injuria, quæ Deo fit, loqui Salvatorem existimat.*

§. XI.

Quod si &, quid nobis videatur, dicendum sit; hoc
1.) extra controversiam apud omnes positum esse arbitramur,

mur, quod de scandalis in Ecclesia, non quidem acceptis, sed datis; & quidem Christiano à Christiano, à fratre spiritali, ejusdem fidei consorte, ejusdem Ecclesiæ membro, datis, è quibus illi facilis in peccata etiam proæretica & exitium æternum prolapsus suboriri posset, Christo sermo sit; id enim tum acerrima illa discipulorum inter se cum mutuo omnium scandalo excitata de primatu in regno cælorum contentio *ψ. 1.* tum ipsius Domini iisdem disertis verbis *ψ. 6.* proposita gravis ab omni scandalo activo dehortatio abunde testatur; quibus etiam utrinque in Ecclesia tollendis certissima, eaque saluberrima præscripsit remedia. Cum autem 2.) scandala alia sint doctrinæ, alia morum; utroque vero genere frater, & quidem vel minimus, quin imo integra Ecclesia, vel saltem non exigua ejusdem pars usque adeo offendi possit, ut animæ periculum incurrat, fidei naufragium faciat, à Christianæ pietatis tramite desectat, aut in conscientia sua contristetur, æqueque uni ac alteri generi remedia adhibenda sint, neutrum hic excludendum esse censemus. Cum etiam 3.) scandala alia sint leviora, alia graviora; non de illis quidem, sed de his, propriè Dominum loqui, vel ex ipsa totius textus *σωτηρι* intelligere licet. Non enim leve erat peccatum, ambitiosissima illa discipulorum de primatu in Ecclesia obtinendo altercatio *ψ. 1.* quæ ad instituendam hæc correptionem Optimum Magistrum permoverat: nec leve potest esse illud scandalum, quod tanti est, ut auctori ejusdem mola asinaria in collo suspensa in profundo maris demersum fuisse, iudicio Domini præstitisset, antequam unum de pusillis, qui in Christum credunt, offendisset. Neque levior potest esse offensæ, quæ fratrem petens, ab Apostolo Paulo *1. Cor. II. 12.* in ipsum Christum commissa dicitur. Quæquam si reconciliationem & offensæ remissionem à Christo *ψ. 35.* commendatam respicias, ab his ad illa, tanquam à minori ad majus affirmative argumentari omnino licet. Cum porro 4.) scandala alia magis privata, magis alia publica; privatæ alia

alia solummodo personas, totum vero alia cœtum Christianum attingant; in istis quidem gradus à Salvatore præscriptos accurate tenendos esse; in his vero eisdem semper observari nec posse nec debere, quin imò, quæ totum Ecclesiæ cœtum concernunt, ad totum quoque cœtum deferenda esse, asserere nulli dubitamus. Nec supervacaneum s.) existimamus, si distinguatur inter offensas sive *ἀνευ* sive *ἐν παραρτήσεως* illatas, per duos tamen priores reconciliationis tentatæ gradus vel tollibiles, vel jam feliciter sublatas, ubi ad ulteriorem gradum adscensu opus non est; & inter scandala pertinaciter continuata, nullisque privatis amicisque correctionibus sanabilia, ubi utique ad severiora & promptiora remedia progressus non solum permittitur, sed & præcipitur. Unde 6.) distinguendum judicamus inter illa, quæ Ecclesiæ dicenda sunt absolute & immediate, & quæ secundum quid, & mediate dicenda sunt: Secundum quid dicenda sunt, in quibus gradus illi, juxta ordinem à Christo requisitum, observari & possunt & debent; absolute, in quibus gradus illi superflui, aut plane excepti sunt: e.g. peccata atrocita, notoria, publica, directe in nomen Dei blasphema, in decorum Ecclesiæ ordinem, morumque Christianorum honestatem, & pacem Ecclesiæ injuria: talia enim jam in Vet. Testamento Ecclesiæ immediate absque ullius moræ interpositione indicanda erant, juxta Devt. XIII. 6. seqq. Cap. XVII. 2. seqq. Quæ per hanc graduum fraternæ correctionis à Christo factam definitionem, ab indicio Ecclesiæ faciendi non modo non eximuntur, sed multo magis juxta legem observanda relinquuntur. Denique 7.) distinguendum videtur inter id, quod Salvatori nostro pro eo tempore disertis verbis, & ex instituto docere placuit, & quod κατ' ἀναλογίαν ac per bonam legitimamque consequentiam ex eisdem doctrina deduci potest, imò quod, si non κατὰ ῥητόν, κατὰ διάνοιαν tamen in sermone Christi continetur; quod posterius ad illa quoque, in quibus gradus illos observari semper fas non est, & quæ nihilominus etiam ἀμαρτήματι εἰς σέβ.

C

pec-

peccatis coram te, te conscio cum publico scandalo commissis, jure accenseri possunt, omnino extendendum. Tandem 8.) non displicet distinctio inter Regulam, & Regulæ usum, adque specialem casum applicationem. Quod in Ecclesia Judaica jam ab antiquis temporibus, Conf. Devt. I. 16. usus recepti erat, ut res inter fratrem atque fratrem ad Synedrium deferretur, ejusque ab illo decisio expectaretur, id in Ecclesia Christiana non abrogatum, sed, limitibus tamen atque gradibus certis, ex Christianæ fraternitatis lege circumscriptis, observatum cupiebat boni ordinis in Ecclesia, quæ domus Dei est, & cujus incolæ omnes filij Patris cœlestis sunt, flagrantissimus Salvator.

§. XII.

Sequitur IV. ut, cui ex disciplina Christi dicendum sit? sive ad quem facta sit remissio? dispiciamus. Ecclesiam esse, cujus in hoc tertio fraternæ correptionis gradu auxilium implorandum est, manifesta ejus verba loquuntur, sic enim ait: εἰπὲ τῇ ἐκκλησίᾳ, Dic Ecclesiæ. Quid vero sub nomine Ecclesiæ intellectum velit summus omnium Magister, multum inter se dissentiunt Interpretes. Nec mirum; cum & ipsa vox ἐκκλησίας πολὺσηµε fit, & modo proprie, modo tropice, idque vel metonymice, vel synecdochice, modo latius, modo strictius, modo universaliter, modo particulariter usurpetur. Vi quidem etymi, cum à Græco ἐκκαλέω, evoco, quod & terminum à quo, & terminum ad quem complectitur, quorum ille præpositione ἐκ, hic verbo καλέω indicatur, derivetur, in genere cœtum hominum ex aliis electorum, & segregatorum, quem Græci οὐνοδερῆσ καὶ τῶ πάλιν, conventum eorum, qui de civitate sunt, appellant, Vid. Chemnit. Loc. Theolog. Part. III. de Ecclesia C. I. adeoque ordinatum ac justo ordine factum designat. Non tamen hic promiscue qualemcunque cœtum sive sacrum, sive profanum; sive gentilem, ut Act. XIX. v. 32. 39. & 40. sive Judaicum, qui ex Synedrio magno

con-

constabat, & quem alias communiter Synagoges nomine venire notum est, Exod. cap. XVI. v. 3. Levit. cap. IV. 13. Matth. cap. IV. 23. Sed sacrum & Christianum significari, vel ex Ψ . 20. manifestum est, ubi ab ipso Salvatore nostro Ecclesia definitur, quod sit cœtus duorum aut trium congregatorum in nomine Ipsius. Unde & ἐκκλησία Θεῷ appellatur Actor. cap. XX. 28. 1. Corinth. cap. I. 2. cap. X. 32. cap. XI. 16. 22. cap. XV. 9. 2. Corinth. cap. I. 1. Galat. cap. L. 13. 1. Thessal. II. 14. 2. Thessal. c. I. 4. 1. Tim. cap. III. v. 5. Θεῷ ζῶντι. 1. Timoth. cap. III. 15. ἐκκλησία ἐν τῷ Χριστῷ. Ephes. cap. III. 21. τῆ Χριστῷ Rom. XVI. 16. קהלת קדושה Psalm CXLIX. vers. 1. Ecclesia sanctorum 1. Corinth. cap. XIV. v. 33. ad oppositionem scilicet Ecclesie malignantium. Psalm. XXVI. v. 5. LV. 16. LXIV. 3. Observamus autem hic 1. *phrasin duorum aut trium*; ex qua discimus, quod, licet *Gregorius de Valentia Tom. III. Comment. in Thomam pag. 24. edit. Venet. cit. D. Gerardo nostro Loc. Theol. Tom. V. S. 105.* descripturus Ecclesiam, asserere non vereatur: *Nomine Ecclesie intelligimus ejus Caput, Romanum Pontificem.* Quo pertinet illud quorundam Scholasticorum assertum, *Papam esse Ecclesiam virtualiter*; vi tamen nativæ vocis Ecclesie significationis, & vi effati Christi ad constituendam Ecclesiam ad minimum duæ vel tres requirantur personæ, ex quibus illa consistat, nec per Ecclesiam una aliqua persona supereminens, in quam illa per ultimam ἀνάλογον resolvatur, intelligi possit; id quod & *Bellarminus Tom. II. Controv. Lib. III. de Ecclesia Cap. XVII.* quanquam Cap. XIV. f. locum nostrum ex mente Chrysostomi interpretatus erat: *Dic Ecclesie, i. e. Prælato*; (quod tamen apud ipsum Chrysostomum non in singulari, sed plurali legitur) tandem agnovit, circa finem recte scribens: *Una persona non potest dici Ecclesia; addita ratione, cum Ecclesia sit populus & regnum Dei.* Quo & illud accedit, quod in hoc sermone Christi manifestus adscensus fiat ab uno ad plures, & in contradistinctione ad unum,

plures per Ecclesiam designentur. Observamus 2. participium passivum συναγόμενοι, congregati; cuius, cum stirpem agnoscat verbum συναγω, cogo, congreco, conjugatum est ἡ συναγωγή, congregatio; quo ipso LXX. Interpretes in Translatione Vet. Testam. multo frequentissime usi sunt. An vero & idem Ecclesiae N. Test. vel unquam tributum sit, vel etiam tribui proprie possit? non videtur D. *Augustino*, qui *Tom. IIX. Opp. in Enarrat. in Ps. LXXXI.* hunc in modum differit; *In Synagoga populum Israel accipimus: quia & ipsorum proprie Synagoga dici solet, quamvis & Ecclesia dicta sit. Nostram vero Apostoli nunquam Synagogam dixerunt, sed semper Ecclesiam: divinasse quoque rationem, cur id factum sit, opinatur, quando ita pergit: sive discernendi causa, scilicet id fecerint, sive quod inter congregationem, unde Synagoga, & convocationem, unde Ecclesia nomen accepit, distet aliquid: quod scilicet congregari & pecora solent, atque ipsa proprie, quorum & greges proprie dicimus: Convocari autem magis est utentium ratione, sicut sunt homines.* Quem sequitur *Bellarminus, Tom. II. Contr. L. III. de Ecclesia Cap. I. §. secund. &c.* Suffragari tamen huic sententiae non possumus; refragatur enim tum modo memorata *Ps. LXX. Versio*, quae non iis duntaxat locis, quibus de populo Israel sermo est, sed & his, quibus in Ecclesiam Novi Testamenti dignum intendunt Scriptores *ἑβραῖοι*, vel ipsam *συναγωγῆς* vocem, vel saltem conjugatum ejus adhibet, conf. *Ps. XL. v. 11. XLVII. v. 10. L. v. 5. Esai. cap. XLIX. 18. LX. 4.* tum ipsa Divina Novi Testamenti Scriptura, quae Ecclesiam Novi Testamenti vel sub *συναγωγῆς* nomine ut *Jac. II. 2.* vel sub *ἐπισυναγωγῆς* titulo, ut *Hebr. cap. X. 25.* vel sub conjugatorum usu multoties depingit, ut *Matth. cap. XIII. v. 47. cap. XXII. v. 10. Marc. cap. VI. v. 30. Joh. c. XIII. v. 2. XX. 19. Actor. cap. IV. v. 31. cap. XI. v. 26. cap. XIV. v. 27. cap. XV. v. 6. 30. cap. XX. v. 7. 8. I. Corinth. V. v. 4.* Quod vero ad rationes ab *Augustino* adductas attinget, quamvis vel differentiae, vel illustrioris significationis causa

causa Apostolos vocem ἐκκλησίας cœtui Christiano tribuere maluisse, quam nomen συναγωγῆς, quod Judaica Ecclesia sibi servabat, faciles largiamur, id tamen propterea factum esse, quod congregare proprie pecorum, convocare proprie hominum sit, nobis persuadere non possumus. Ut enim taceamus, vocem congregationis in S. Codice promiscue de hominibus & pecoribus usurpari, hoc insuper certum est, Ecclesiam Novi Testamenti sapissime sub grege pascui Messiani describi, ut Psalm. C. v. 3. Ezech. cap. XXXVI. v. 11. Quid? quod ipse Christus fideles suos sub ovium pictura delineat Joh. X. & τὸ καλεῖν atque ἀγαγεῖν pro ἰσοδυναμεῖν habet, & quas oves modo καλεῖν καὶ ὄνομα se dicit, ψ. 3. mox ἀγαγεῖν se oportere pronunciat ψ. 16. Quin imo suimet ipsius oblitus videtur Sanctissimus Pater, jam ante in Psalmum LXXVII. ita commentatus: *Nobis fortassis potius convenit dicere, Salva nos Domine Deus noster, & congrega nos de gentibus, ut confiteamur nomini sancto Tuo. Neque dedignari nos oportet, imo gratias ineffabiles agere, quod sumus oves manuum ejus &c.* Sed nec ipsa Synodus Tridentina ab hac συναγωγῆς seu congregationis appellatione omnino abhorret, uti videre est ex Sess. II. III. IV. &c.

§. XIII.

Sed nec longa disquisitione opus est, Triumphans ne, an militans Ecclesia hic intelligenda sit? Ipse Christus enim, quod non de ista, sed de hac loquatur, disertis verbis declarat, quando sermonem suum ad eos restringit, quorum ὄν τῆς γῆς in his terris facta peccatorum seu remissio seu tentio, in cœlis quoque sit ratihabenda, ψ. 18. & quorum ὄν τῆς γῆς peractæ preces Symphonevticæ, à Patre cœlesti sint exaudiendæ.

§. XIV.

Quamvis autem cum Nostratibus omnino statuamus, quod vera Christi Ecclesia, non quidem quoad essen-

tiam suam, & quoad species ἀντισημειώσας oppositas, sed quoad accidentia, & status varios externos, ac pro diverso duntaxat considerandi modo sit vel Invisibilis, vel Visibilis: (longe enim à nobis abste fanaticum illud *Weigelij* Part. I. Postill. f. 140. propugnatum deliramentum, quod Ecclesia vera quidem per totum orbem dispersa sit, sed in nullo certo loco & cœtu visibili reperiatur. Nam hoc apertis Scripturæ Sacræ testimoniis adversatur, quæ, quoties Apostolorum ad certas Ecclesias perscriptas recitat Epistolas, toties quoque visibilium Ecclesiæ cœtum mentionem facit) Invisibilis scilicet ratione internæ societatis veræ & vivæ in Jesum Christum fidei, Soli Deo à priori cognita *Joh. cap. XI. v. 14. 2. Timoth. II. 19.* quo respectu Ecclesia juxta *A. C. Art. IIX. & Apol. A. C. p. 147.* Proprie est congregatio Sanctorum, & vere credentium, atque in Symbolo Apostolico inter Articulos fidei, quæ est *ἡ ἐκκλησία* Hebr. cap. XI. v. 1. eorum quæ non spectantur, sed creduntur, refertur, ad quam etiam proprie pertinent, quæcunq; de interno Ecclesiæ splendore Psalm. XLV. 14. de perpetuitate Ecclesiæ in his terris usque ad consummationem seculi Matth. cap. XVI. v. 18. cap. XXII. 20. & alias honorifice de Ecclesia in Sacris Literis prædicantur. Visibilis vero, sub qua tanquam toto aggregato illa tanquam pars nobilior latitat, ratione externæ societatis, professionis atque administrationis, quæ fit per externam verbi juxta revelationes in Scripturis factam Prædicationem, Confessionem, ac Sacramentorum legitimam administrationem; ad quam omnes vocati, qui fidem Christianam profitentur, ac Sacramentis utuntur, pertinent; ut adeo immerito à *Thoma Stapletono Anglo, S. Theol. D. & S. Scriptura in Acad. Lovaniensi olim Prof. Regio Relect. Controv. de Princ. Fid. pag. 17.* vapulet Lutherana ab *Aug. Conf. Art. VII.* tradita Ecclesiæ Definitio, cum ipse sui immemor mox rectissime dici fateatur, quod mali sint membra Ecclesiæ secundum externam societatem propter Sacramenta: ipsam tamen Ecclesiam prin-

principaliter esse societatem fidei & Spiritus Sancti in cordibus. Quæ quidem, non semper talis, i. e. visibilis est; habet enim instar lunæ modo incrementa sua, modo decrementa, modo florenti, modo minus florenti statu utitur; quatenus vero, & quando talis est, suis notis discretivis constat, & ab omnibus aliis cœtibus, Ecclesiæ nomen sibi, sed falso, arrogantibus, accurate dignoscitur. Quæ sint illa veræ visibilis Ecclesiæ *veritatem*, haud longa indagine peruestigari necesse est; ipse Salvator noster versu seq. 19. & 20. non obscure illa nobis exponit, quod sint, congregatio, unitas & invocatio Dei in nomine Suo, (Christi) i. e. juxta præceptum & mandatum Christi in verbo Scripturæ Sacræ nobis revelatum. Plenius ea de re nos instruit D. Johannes, I. Epist. V. 8. ubi testes veræ Ecclesiæ in his terris, & quidem in hoc suo testificandi officio conjunctissimos, nominat Spiritum, scilicet Sanctum, in verbo Scripturæ loquentem, aquam baptismalem, & sanguinem Jesu Christi in S. Cœna juxta institutionem Sponsi Ecclesiæ inter membra Ecclesiæ distributum.

§. XV.

Quis Insuper hac in re habemus D. Augustinum, qui Tom. VII. Lib. de Unitate Ecclesiæ Cap. XI. hunc in modum differit: Si autem aliud declamas vel recitas: nos post vocem pastoris nostri, per ora Prophetarum, per os proprium, per ora Evangelistarum nobis apertissime declaratam, voces vestras non admittimus, non credimus, non accipimus. Quæ sunt oves meæ, inquit Pastor cælestis, vocem meam audiunt, & sequuntur me. Vox ejus de Ecclesia non est obscura: quisquis ab ejus grege errare non vult, hunc audiat, hunc sequatur. Et Cap. XVI. ita pergit: Remotis ergo omnibus talibus, Ecclesiam suam demonstrent, si possant non in sermonibus & rumoribus Afrorum, non in Conciliis Episcoporum suorum, non in literis quorumlibet diffusatorum, non in signis & prodigiis fallacibus, quia etiam contra ista verbo Domini preparati & cæti redditi sumus: sed in

pra-

Præscripto legis, in Prophetarum prædictis, in Psalmorum Cantibus, in ipsius Pastoris vocibus, in Evangelistarum prædicationibus & laboribus, hoc est, in omnibus Canonice Sanctorum librorum auctoritatibus. Thomas quoque Stapletonus Relect. princip. Controvers. I. Quest. IV. Artic. V. Refut. 7. p. 113. ingenue fatetur: Ecclesiam Christi (licet ab imperitis fidelibus & parvulis in fide, qui de doctrina ipsa in suis causis, principiis & mediis considerata, utpote nondum satis informati, judicare non possunt, ab ipsis quoque infidelibus, qui parum aut nihil de Ecclesia norunt, per externam faciem & multitudinem populorum credentium atque pastorum tantum cognosci statuat, quod de *provisis* pedagogicis, evidentiam solummodo probabilitatis ac credibilitatis gignentibus quadantenus admittimus) à sapientibus & spiritualibus, quales sunt (imo esse debent, non soli) Ecclesiæ Magistri & Pastores (sed & quilibet Christiani per verbum Scripturæ S. prædicatum, auditum, lectum, à Spiritu per Baptismum accepto illuminati) cognoscitur per sanam doctrinam & rectum Sacramentorum usum. Sed nec ipse Bellarminus Lib. IV. de Notis Eccles. Cap. II. §. Respondeo simpliciter &c. diffitetur, Ecclesiam, quando est obscura, (quando obscurum est, quæ sit vera Ecclesia) ex Scriptura esse dijudicandum. Nosque Lutheranos ita statuere attestatur Lib. III. de Ecclesia Cap. X. Lutherani, dicens, visibilia quædam & externa signa statuunt, nimirum prædicationem verbi Dei & Sacramentorum administrationem, & constanter docent, ubicunque hæc signa conspiciuntur, ibi esse etiam veram Christi Ecclesiam. Similiter Martinus Becanus Manual. Contr. Lib. I. Cap. III. de Ecclesia Concluf. I. §. I. fatetur: Philippum Melancthonem in Exam. Ordin. titulo de Ecclesia (Corp. scilicet Doctr. p. m. 786.) ita definire Ecclesiam visibilem in hac vita, quod sit cætus visibilis amplectentium incorruptam Evangelij doctrinam, & recte utentium Sacramentis; in quo cætu Filius Dei efficax est, & multos regenerat ad vitam æternam. Et subjicit ipse Becanus rem certam esse.

Ich möchte gern/ Mein Freund/ zu deinem Lob was
sagen/

Daß Du so ungemein der Weisheit nachgetracht/
Doch weiß ich solches nicht Emphatisch vorzutragen/
Weil Dem Geschicklichkeit mich ganz erstunen macht.
Ich gib Dir allen Ruhm der Dir von recht gebühret/
Bevorab da man jetzt sieht eine neue Prob:
Indem Du freudig stehst mit Weisheit aufgeziehret/
Zu Deiner Gönner Freud/ und Deinem größten Lob.
Du wirst wol tausend mahl die Früchten davon sehen/
Die Dir als eine Gab schon längst bestimmt seind:
Diß glaube ganz gewiß/ und hoff^e es wird geschehen/
Was

D. N.

wünscht/

dein allerbesten Freund.

Man ist zwar sehr bemüht die Kirch so zu beschreiben/
Als ob dieselbige stäts würde sichtbar bleiben/
Und eben an dem Stück unfehlbarlich erkannt;
Da doch nur Gott allein die Seinen sind bekandt/
Die Ihm in Gottesforcht und wahrem Glauben dienen.
Auch pflegt die Kirch ja nicht in stätem Flor zu grünen:
Sie ist gleichwie ein Roos/ die in den Dornen steht/
Und manchen herben Stich in dieser Zeit empfäht.
Drum mag man von der Kirch nicht leicht ein Urtheit
fällen

Nach äußerlichem Schein: Weil von den Unglücks
Wellen

Das Kirchen-Schiff gar oft ist ganz und gar bedeckt/
Und unter trüber Fluth des Creuzes tieff versteckt.

Diß

¶ (o) ¶

Diß zeigst du/ Werther Freund! mit Himmel- festen
Gründen/

Die sich in Gottes Wort unwidertreiblich finden.

Gott steh' mit seiner Gnad (so wünsch ich) Dir jetzt bey/

Daß diese Arbeit auch in Gott gesegnet sey.

Dein' n unermüdeten Fleiß und deine schöne Gaben/

Die Dir schon manchen Ruhm und Lob erworben haben/

Erhalte Gott in Dir/ in selbst erwünschtem Flor:

Biß daß du in der Kirch leuchst/ wie ein Liecht/ hervor.

Dem Herrn Magistro Defendenti zu Ehren wolte
solches wohlmeinend beyfügen.

M. Joh. Nicolaus Gamps/
Argent.

Zeit/ werth- geschätzter Freund/ zeigt dein ge-
priefner Fleiß/

Wie du so Nacht als Tag die Stunden Reih verzehret/

Was man vom Alterthumb und von der Kirchen weiß/

Hast Du seither gelernt/ nun wirds von Dir gelehret/

Wer deine Sitten kennt/ und dein getreu Gemüth/

Läßt einen Vivat-Schall in deine Theles fließen/

Und wer dich so gelehret auff dem Catheder sieht/

Hilfft auch die Frucht davon in etwas zu genießen/

Die Gönner mehren sich / das Glück beut Dir die
Hand/

Und die Belohnung sey/ so reich als dein Verstand/

Ich wünsche/ daß zum Trost der edlen Vatter Erden

Du einstens mögst ein Liecht von der Materie werden.

Dieses wenige wolte seinem werthesten Freund
aus obliegender Schuldigkeit anbefügen

Johannes Gies/
SS. Theol. Stud.

99 A 6910

ULB Halle 3
002 710 579

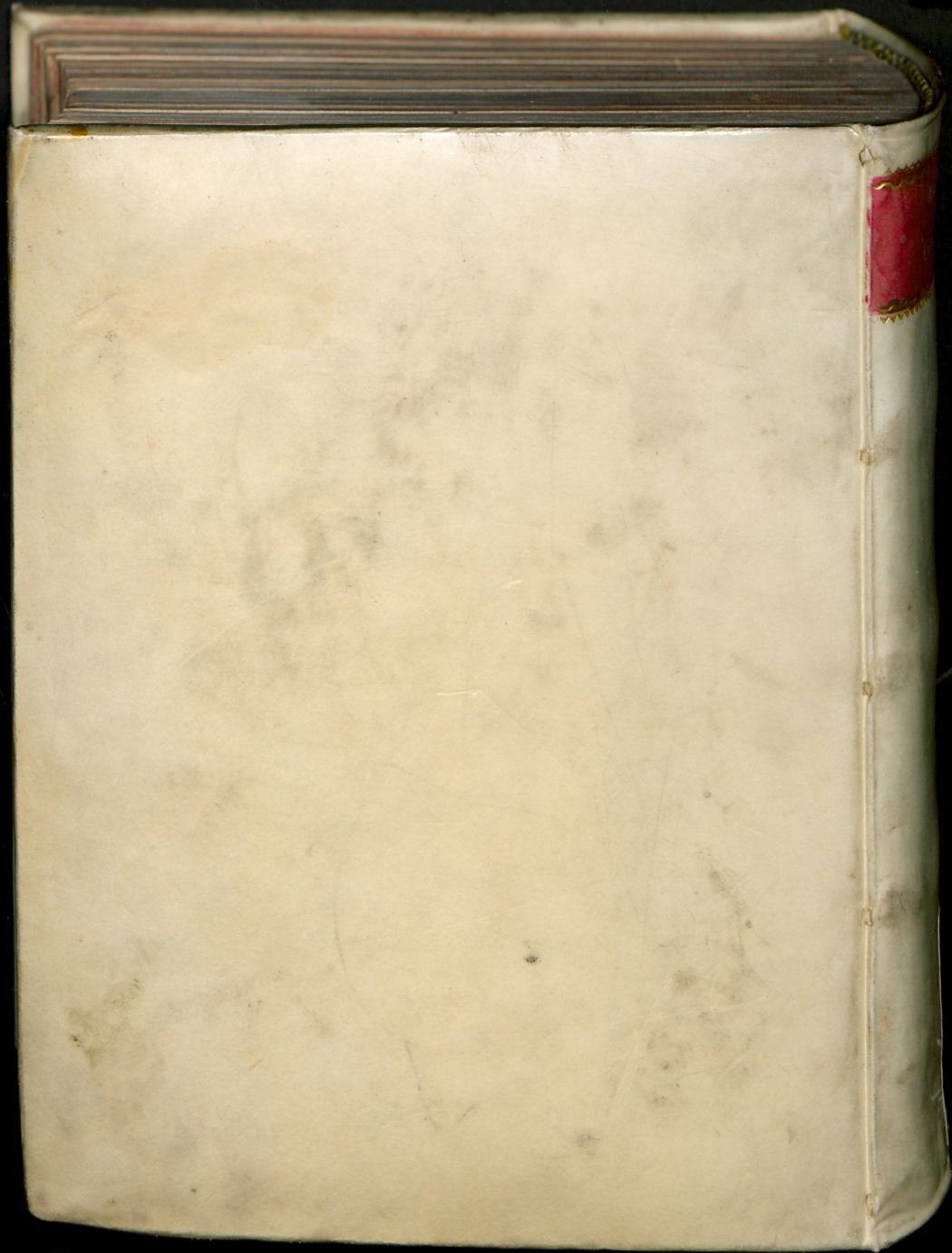
sb.

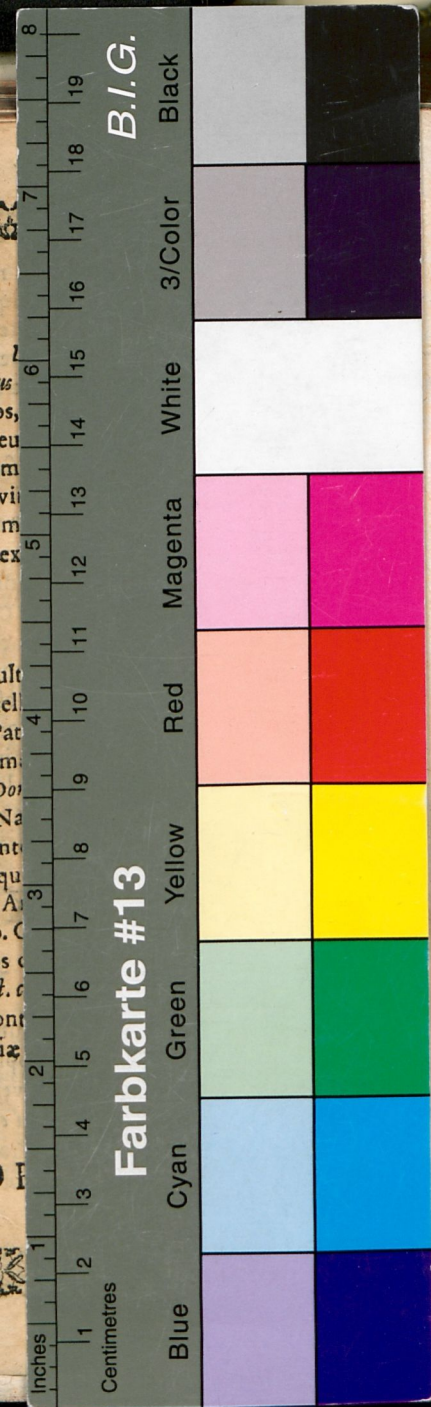
VD77

Retro

Jul. 68.

B.I.G.

Farbkarte #13

7 a

I. N. J.

EXERCITATIO THEOLOGICA
DE
REMISSIONE
FRATRIS LÆSI AD
ECCLESIAM PER CHRIS-
TUM FACTA,

Matth. XIX. v. 17.

Cujus

PENSUM PRIUS
DIVINO FAVENTE NUMINE
P R Æ S I D E
VIRO *Maxime Reverendo, Amplissimo*
atque Excellentissimo

**DN. JOH. REINARTO
BRECHTIO,**

SS. Theol. Doctore, ejusdem Prof. Publ. Ordinario
longe Celeberrimo, Ecclesiae Libero Meritissimo, atque
p. t. Spectabili Facult. Theol. DECANO,
*DN. Patrono, Fautore ac Præceptore suo omni pietatis
cultu in æternum devenerando, colendo.*

PUBLICO Examine subiciet

M. JACOBUS SCHWEIKARDUS,
Argentoratensis.

Die 17. Aprilis A. M. DCC. XVI. Horis locq̄, consuetis.

ARGENTORATI, LITERIS JOHANNIS PASTORII.